

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Hansel Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lain muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoja yllä mainitusta lakiluonnoksesta 13.3.2017 päivättyllä kirjeellään. Lausunnot tulee jättää 7.4.2017 mennessä sähköpostilla valtiovarainministerio@vm.fi sekä hannu.koivurinta@vm.fi ja sari.keinanen@vm.fi. Lausunnot tulee jättää myös word- muodossa.

Hansel Oy:n asiakaspiiriin ehdotetaan lisättäväksi maakunnat ja maakuntien hankintayksiköt, jotta ne voisivat käyttää yhtiön palveluja. Lakimuutos liittyy tältä osin valmisteilla olevaan maakuntauudistukseen ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2018 alusta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä siten, että yhtiön tehtäviä ajantasaistetaan. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi uusi säännös hankintatiedon käsittelyyn liittyvästä tietojensaanti- ja käsittelyoikeudesta.

Hallitusohjelman mukaisen alueuudistuksen yhteydessä hallitus linjasi maakuntien yhteishankintojen osalta siten, että maakunnille ei perusteta valtakunnallista yhteishankintojen palvelukeskusta. Hallituksen linjausten mukaan maakuntien on kuitenkin kehitettävä vahvasti hankintayhteistyötä hankintaosaamisen vahvistamisen ja hankintatoimessa merkittävien volyymi- ja erikoistumisetujen saamiseksi. Hankintatoimella saavutettavat kustannussäästöt ovat merkittävät. Maakuntien hankintatoimen tukemiseksi hallituksen reformiministeriryhmä linjasi 21.12.2016, että maakuntien oikeudesta käyttää valtion yhteishankintayksikköä säädetään erikseen.

Hanselin asiakkaita ovat talousarvialouden piiriin kuuluvien virastojen, laitosten ja muiden hankintayksiköiden lisäksi sellaiset hankintayksiköt, joita valtio rahoittaa suoraan. Hanselin tavoitteena on julkisten varojen käytön tehostaminen sekä tuottavuuden lisääminen hankintatoimessa. Tätä toteutetaan mm. yhteishankinnoin sekä hankintatoimen asiantuntija- ja kehittämisspalveluin.

Maakuntien hankintayksiköt tulevat olemaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) mukaisia hankintayksiköitä, joiden on kilpailutettava hankintansa hankintalainsäädännön mukaisesti. Valtion yhteishankintayksikön käytön mahdollistamisen maakunnille heti niiden toimintojen käynnistyttyä edesauttaisi maakuntauudistukselle asetettujen säästötavoitteiden saavuttamista.

Esityksessä ehdotetaan Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamista siten, että maakunnat, maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset, maakuntien liikelaitokset ja muut maakuntien määräysvallassa olevat hankintayksiköt voisivat olla Hansel Oy:n asiakkaita. Lain perusteluteksteissä maakuntien hallinnollisten tavaroiden ja palveluiden yhteishankintapotentialiksi on arvioitu noin 1,4 miljardia euroa vuodessa. Maakunnilla on hallituksen linjausten mukaisesti oikeus järjestää hankintatoimensa haluamallaan tavalla. Keskitetyistä hankinnoista on selvitysten mukaan saatavissa arviolta jopa 20 - 40 % säästöjä.

Hankintalainsäädäntö edellyttää, että kilpailutettavien puutejärjestelyjen käyttöön oikeutetut hankintayksiköt yksilöidään puutejärjestelyn tarjouspyynnössä. Tämä tarkoittaa sitä, että myös maakuntien hankintayksiköt on esitettävä tarjouspyynnössä eivätkä ne siten voi liittyä käyttämään jo olemassa olevia aiemmin Hansel Oy:n kilpailuttamia puutejärjestelyjä. Näin ollen palvelujen käyttöönotto tulee tapahtumaan asteittain.

Merkittäviä lisäyksiä ja tarkennuksia lakitekstiin:

Esityksen mukaan hankintatietoa hyödyntämällä voitaisi tukea maakuntien hankintatoimen ohjausmallien synnyttämistä, hankintatoimen kehittämistä ja suunnitelmallista hankintatoimintaa. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan luoda Hanselille yksinoikeutta hankintatiedon käsittelyyn ja analysointiin, vaan mahdollistaa palvelun käyttöä.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös hankintatiedon käsittelyyn liittyvästä tietojensaanti- ja käsittelyoikeudesta. Säännös on tarpeellinen 2 §:n 2 momentin mukaisen hankintatieto- ja analysointitehtävän toteuttamiseksi. Säännös mahdollistaisi yhtenäisen ja kattavan tietovarannon kokoamisen ja tietotuotantopalvelun rakentamisen valtion hankintatoimen ohjauksen ja hankintojen toteuttamisen tueksi. Keskitetty tietopalvelu pystyisi tukemaan kaikkia valtion hankintayksikköjä ja vähentää näin virastojen omaa hallinnollista taakkaa ja erillisjärjestelmien tarpeita. Hansel Oy valtion yhteishankintayksikkönä toimisi luontevana tiedon kokoajana ja tietovarannon ylläpitäjänä ja kehittäjänä. Tietoja voidaan julkaista myös yleisölle avoimena datana. Tietojen käsittelyllä ja julkaisemisella on tarkoitus edistää hankintojen ja julkisten varojen käytön avoimuutta.

Euroopan komissio on kannustanut jäsenvaltioita ja erityisesti yhteishankintayksiköitä erilaisiin jäsenvaltioiden yhteishankkeisiin. Komissio on korostanut rajat ylittävän kaupan lisääntymistä sekä ammattiosaamisen parantamiseen ja uusien toimintatapojen leviämiseen liittyviä tekijöitä. Myös tämä on huomioitu laissa.

Pykälän 2 momentin mukaisesti yhtiön asiakas voisi olla myös sellainen julkisoikeudellinen laitos, johon maakunta, maakunnan liikelaitos, maakuntien valtakunnallinen palvelukeskus tai muu maakunnan hankintayksikkö käyttää määräysvaltaa rahoituksen taikka nimittämisoikeuden perusteella. Hankintalain ja Hansel-lain mukaan yhteishankintayksikön asiakkaita voivat olla vain hankintayksiköt, siten esimerkiksi valinnanvapauden piiriin kuuluvat organisaatiot, jotka eivät ole hankintayksiköitä, eivät myöskään voisi olla yhtiön asiakkaita, vaikka ne muuten täyttäisivät 2 momentin edellytykset. Väliaikaishallinto kuuluisi myös Hanselin asiakaskuntaan.

Lain 3 §:n 1 momentin mukaisten hankintayksiköiden on luovutettava salassapitosäännösten estämättä yhtiölle hankintojen tehokkaan ja taloudellisen toteuttamisen ja tiedon analysoinnin kannalta välttämättömät laskutus-, tilaus- ja toimittajatiedot sekä tiedot hankintamäärästä, hinnoista ja suunnitelmista. Tämä lisää avoimuutta ja tietoisuutta hankinnoista.

Esitys: Etelä- Karjalan liitto päättää lausuntonaan, että

Hansel Oy:n toimintaa ohjaavan lainsäädännön laajentaminen koskemaan myös maakuntia ja maakuntien liikelaitoksia, valtakunnallisia palvelukeskuksia ja muita maakuntien hankintayksiköitä on erityisen tervetullut asia. Myös Hanselin tehtävien laajentaminen hankintojen johtamisen tukitoimijana on myönteinen kehityssuunta.

Lakiesityksen perustelujen mukaan maakuntien hankintayksiköiden lisäämisellä Hanselin asiakkaita voitaisiin saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä, parantaa hankintojen laatua sekä vähentää hankintojen toteuttamiseen liittyviä hallinnollisia kustannuksia. Tavoite on hyvä ja varmasti siinä voidaan lakimuutoksen avulla edetä.

Lähtökohtana toiminnassa tulee olla kuitenkin maakuntien oma päätös hankintatoimen menetelmistä. Perusteena tälle on se, että maakunnista pääosan muodostavat sairaanhoitopiirit omaavat merkittävän kokemuksen hankinnoista ja niiden keskittämisestä. Lisäksi kunnilla ja kuntayhtymillä on valtakunnallista, maakunnallista ja seutukunnallista yhteistyötä hankintojen tehokkaaksi toteuttamiseksi, joten hankintayhteistyöhön ei lähdetä ns. tyhjältä pöydältä, mitä lain perusteluteksteistä ei käy ilmi. Maakuntien tuleekin voida hyödyntää myös tätä kertynyttä osaamista ja olemassa olevia sopimuksia sekä hankintamenetelmiä.